מא: חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

אתא לקמיה דרב יהודה בו'. ומסיק דרב יהודה כר"ש בן אלעזר ס"ל ותימה דכפי זה בורר (סנהדרין דף ל: ושם לח. ד"ה הוא) אמר רב יהודה עדות המכחשת זה את זה כנדיקות כשרה בדיני ממונות ומוקי לה באחד אומר מרגלי לבנה ואחד אומר מרגלי אכל אחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן אין מצטרפין והרדפי אמרי אפי' א' אומר מנה לבן ואחד אומר מנה שחור ומסיק לשיטתו דאמור כר"ש בן אלעזר דהכא[1] משמע דרב יהודה דפליג אהרדפי פליג (ג) אר"ש בן אלעזר דהכא וי"ל דרב יהודה נמי כרשב"א ובהא פליגי דהרדפי סברי דאחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן דמי למילתיה דר"ש בן אלעזר דלא דייקי ביה סהדי ודמי למרגלי ורב יהודה סבר דלא דמי כלל למרגלי דהתם (ד) דאין זה גוף המעשה לא היה להן לבדוק אכל מנה דגוף הדבר הוא שמעידין עליו דייקי וקסבר דמודה ר"ש בן אלעזר במנה שחור דבטלה עדותן אפי' לב"ה ולא דמי למנה ומאתים דעבידי דטעו טפי אלא מדמה מנה שחור ומנה לבן לאחד אומר מבית של יין וא' אומר של שמן דהכא מודו כולי עלמא דנחלקה עדותן כדאיתא התם:

נחלקה עדותן. הקשה ריב"א לב"ש דאמרי בכם אחת נחלקה עדותן דתשיבי להו עדות מוכחשת ואפי' בב' כיתי עדים נמי מבטל עדותן דהוי נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אפילו הן מאה כדאמר בפ"ק דמכות (דף ה:) ואומר ר"י דלאו פירכא היא דמלינו למימר דב"ש כר' יוסי סברא להו דאמר התם כמה דברי' אמורים בדיני נפשות אבל בדיני ממונות מתקיים העדות בשאר והכי אלכתא דפסוק רב נחמן[2] כוותיה ואפי' לרבי נמי מלי למימר דהכא (ה) מלי מייני כגון דאמר למיחזי ואפי' אמי לאסהודי הני מילי כי מסייעי אהדדי הוא דאמר נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אבל הכא אהדדי לא[3]:

מלוה

אתא לקמיה דרב יהודה בו'. ומסיק דרב יהודה כר"ש בן אלעזר ס"ל ותימה דכפי זה בורר (סנהדרין דף ל: ושם לח. ד"ה הוא) אמר רב יהודה עדות המכחשת זה את זה כנדיקות כשרה בדיני ממונות ומוקי לה באחד אומר מרגלי לבנה ואחד אומר מרגלי אכל אחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן אין מצטרפין והרדפי אמרי אפי' א' אומר מנה לבן ואחד אומר מנה שחור ומסיק לשיטתו דאמור כר"ש בן אלעזר דהכא[1] משמע דרב יהודה דפליג אהרדפי פליג (ג) אר"ש בן אלעזר דהכא וי"ל דרב יהודה נמי כרשב"א ובהא פליגי דהרדפי סברי דאחד אומר מנה שחור ואחד אומר מנה לבן דמי למילתיה דר"ש בן אלעזר דלא דייקי ביה סהדי ודמי לאמרגלי ורב יהודה סבר דלא דמי כלל לאמרגלי דהתם (ד) דאין זה גוף המעשה לא היה להן לבדוק אכל מנה דגוף הדבר הוא שמעידין עליו דייקי וקסבר דמודה ר"ש בן אלעזר במנה שחור דבטלה עדותן אפי' לב"ה ולא דמי למנה ומאתים דעבידי דטעו טפי אלא מדמה מנה שחור ומנה לבן לאחד אומר מבית של יין וא' אומר של שמן דהכא מודו כולי עלמא דנחלקה עדותן כדאיתא התם:

נחלקה עדותן. הקשה ריב"א לב"ש דאמרי בכם אחת נחלקה עדותן דתשיבי להו עדות מוכחשת ואפי' בב' כיתי עדים נמי מבטל עדותן דהוי נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אפילו הן מאה כדאמר בפ"ק דמכות (דף ה:) ואומר ר"י דלאו פירכא היא דמלינו למימר דב"ש כר' יוסי סברא להו דאמר התם כמה דברי' אמורים בדיני נפשות אבל בדיני ממונות מתקיים העדות בשאר והכי אלכתא דפסוק רב נחמן[2] כוותיה ואפי' לרבי נמי מלי למימר דהכא (ה) מלי מייני כגון דאמר למיחזי ואפי' אמי לאסהודי הני מילי כי מסייעי אהדדי הוא דאמר נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה אבל הכא אהדדי לא[3]:

אתא לקמיה דרב יהודה אזיל אייתי תרי סהדי חד אמר תרתי אוצייתא עאל וחד אמר תלת אוצייתא עאל א"ל זיל שלים תרתי מנו תלת א"ל כמאן כרבי שמעון בן אלעזר דתניא [4]אמר ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על שתי כיתי עדים שאחת אומרת מנה ואחת אומרת מאתים שיש בכלל מאתים מנה על מה נחלקו על כת אחת שאחד אומר מנה ואחד אומר מאתים שבית שמאי אומרים נחלקה עדותן ובית הלל אומרים [5]יש בכלל מאתים מנה א"ל והא [6]מיית‌ינא לך איגרתא ממערבא דאין הלכה כר' שמעון בן אלעזר א"ל [7]לבי תיתי ההוא גברא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שני אתא מארי דביתא אשכחיה א"ל מאי בעית בהאי ביתא א"ל מפלניא זבינתה דזבנה מינך אתא לקמיה דר' חייא א"ל [8]אי אית לך סהדי דדר בה איהו דזבנת מיניה ואפי' חד זומא אוקימנא לה בידך ואי לא לא אמר רב הוה יתיבנא קמיה דחביבי ואמרי ליה וכי אין אדם עשוי ליקח ולמכור בלילה וחזיתיה לדעתיה [9]אי א"ל קמאי דידי זבנה מינך מהימן מיגו דאי בעי א"ל אנא זבנתה מינך אמר רבא כוותיה דר' חייא מסתברא דקתני [10]הבא משום ירושה אינו צריך טענה טענה הוא דלא בעי [11]הא ראיה בעי ודלמא לא ראיה בעי ולא טענה בעי ואיבעית אימא שאני לוקח דלא שדי זוזי בכדי איבעיא להו נראה בו מאי אמר אביי היא רבא אמר [12]עביד אינש [13]דסיאר ארעיה ולא זבין: [14]שלשה לקוחות מצטרפין אמר רב [15]וכולם בשטר למימרא דסבר רב שטר אית ליה קלא ועדים לית להו קלא והאמר רב [16]המוכר שדה בעדים גובה מנכסים משועבדים התם לקוחות אינהו

חד אמר. רב כהנא עייל כותלו כתוך של מכירו: **תרתי אוצייתא.** שתי שורות קרקע על פני השדה כדגרסינן בהשותפין (לעיל דף יב.) תלת אוצייתא ב"ב גופני: **תרתי מנו תלת.** שמעיד האחד תתרוייהו מיהא מודו לתרתי אוצייתא עייל דבכלל תלת איכא תרי: **א"ל.** רב כהנא לרב יהודה: **כמאן.** דיינת לי דהא תרוייהו מכחשי האי להאי ותבטל עדותן: **א"ל כר"ש בן אלעזר.** שהלכה כמותו ואלינא דר"ש: **ואתא אומרים מאתים.** היו באותו היום באותה שעה באותו מקום: **יש בכלל מאתים מנה.** דהיינו מאה זוז ואין כת שניה מכחשת על מנה שכת ראשונה מעידה אלא מוסיפין הן מנה אחת אבל כת ראשונה מכחשת לשניה על אותו מנה שמוסיפין ובאותו מנה שני אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה ולא יצאו: **נחלקה עדותן.** דמאי דקמסהיד מר לא קמסהיד מר: **ב"ה אומרים יש בכלל מאתים מנה.** ונוטל מנה הכא נמי יש בכלל אלא תלת אוצייתא תרתי ומיהדר ליה: **א"ל.** רב כהנא לרב יהודה: **והא מייתינא איגרתא כו'.** דאפי' ב"ש מודו דנחלקה עדותן: **א"ל.** אהדר מיד עד דמייתית איגרתא. וכבר יהודה קיימא לן שכן נעשה הדין: **בקשתא.** מקום: **בעיליתא.** בעלייה: **דזבנה מינך.** בחזקת שהייתי סבור דזבנה מינך לקחתיה ממנו: **דדר בה.** ההוא דאמרת דזבנה לך: **אפי' חד זומא.** כדי לאמת דברך ואוקמה בידך הואיל ואוקמה בידך לא בעי לאוקמה בידו: **אי לא.** אם לא אמר לי אמת: **מכיבי.** ר' חייא דודו של רב כדאמרינן בסנהדרין (דף ה.) דרב בר אחוה דר"מ ובר אחתיה דר"מ: **ואמרי ליה.** לחביבי אמאי צריך להביא עדים שראוהו (ג) בבית יום אחד: **וכי אין אדם עשוי ליקח בלילה.** ולמכור לאחר שיתן לו ריוח באותו לילה עצמו והוה לך לאוקומי להאי מנכסיה בטענה זו דהא טוענין לליקח. ומיהו כר"ח קיי"ל כדמוכח מסקנא: **וחזיתיה לדעתיה.** דרבי חייא: **דאי טעין ליה.** האי מחזיק קמאי דידי זבנה מינך הוה לזבנה מיהלי מהימן: **מיגו דאי בעי אמר כו'.** הלכך כיון דטעין נמי טענה מעליתא אני יודע שממך לקחה מהימן דהשתא הויא ליה חזקה שיש עמה טענה אבל כי טעין מפלניא זבנתה בחזקת דאמרת לי דזבנה מינך אבל איני יודע אם לקחה ממך אם לאו הייתי חזקה שאין עמה טענה הואיל ואפי' יום אחד לא נראה דדר בה: **כוותיה דר' חייא.** דלריך להביא עדים שדר בה המוכרה לו יום אחד: **הבא משום ירושה.** והוא הדין משום לקיחה: **אין צריך טענה.** הך טענה דלעיל דקתני מתניתין (ע"א) אתה מכרת לי אתה נתת לי במתנה אין צריך יודע לטעון ולומר אתה מכרת לאחי: **אבל ראיה.** בעדים שדר בה יום אחד מיהא בעי. מדלא קתני הבא משום ירושה אינו צריך (ב) כלום דייקינן הכי: **ודילמא לא ראיה כו'.** והכי קאמר הבא משום ירושה אין צריך שום טענה בעולם אלא זו בלבד אבל אני יורשה אבל לא עדי דירת יום אחד ולא טענת מכירה ומתנה שניתנה לאחי בעי: ה"ג **ואי בעית אימא שאני לוקח כו'.** אפילו אם תאמר כי היורש צריך ראיה דדר ביה מורישו יום אחד לוקח עדיף טפי מיורש לוקח אינו לא בריר‌ה ליה מילתא דודאי זבנה המוכרה לו מבעל הקרקע לא הוי שדי זוזי בכדי הלכך ודאי קם אמילתא שפיר כשלקחה ואין צריך לא ראיה ולא טענה: **איבעיא להו נראה כו.** המוכרה לאוקמה זה באותו קרקע למוד כמה מרכו וכמה נתנו מאי מי משיגא עדות ראיה בה בעדות דירה. ומשום דכר' חייא קיימא לן קבעי לה: **שלשה לקוחות מצטרפין.** שדה שיש עדים שהיתה של ראובן כל הימים והחזיק בה שמעון שנה כי טוען שקנאה מראובן ואח"כ שמעון לוי שנה ואח"כ מכרה לוי ליהודה וכתב לו שטר מכירה כדלקמן והחזיק בה שנה הרי שלש שנים ואתא לראובן וקמערער ואומר כי לא מכרה לשמעון ויהודה טוען הרי החזקנו בין שלשתיהן שלש שנים ולא מחית ושמעון שלקחה ממך שאנו באין מכחו לא היה לו ליזהר בשטרו יותר מג' שנים וראובן משיב לפי שכל אחד מכם לא החזיק שלש שנים אלא שנה לא תשתי למחות שהייתי רואה שאתם יראים להחזיק כדמחזקי אינשי ולא הייתי יודע שבשביל שהייתם מוכרין זה לזה לסוף שנה לפיכך לא החזקתם כל אחד כי אם שנה: **מצטרפין.** הלקוחות ויפסיד לראובן דכיון דבשטר לקחו זה מזה כדמפרש רב בסמוך עדים שבשטר אפקו לקלא וידע לראובן ומדלא מיחה הפסיד אבל בלא שטר מני טעין האי דלא מחאי שלא קאי אבל לוקח ראשון שלקח מן המערער מה לנו ולשטרו [17](דאם יש לו שטר פשיטא דאין יכול לערער): **שטר איס ליס קלא.** שמתאספין לכותבו ולחותמו והכל שומעין: **ועדים ליס להו קלא.** המוכר שדהו בפני עדים. מכיר בעדים בלא שטר: **המוכר שדהו בפני עדים.** וקבל עליו אחריותו: **גובה.** הלוקח מן המוכר אפי' מנכסים שבעבד ומשכן או מכר קרקעותיו אחרי מכירה זו שקבל עליו אחריותה. וטעם משום דעדים מפקי לקלא וידעו הלקוחות שמכר זה קרקע באחריות והיה להם להניח למוכר בני חורין כשיעור האחריות אלמא עדים בלא שטר לית להו קלא: **שאני לקוחות.** אע"ג דמכירה בעדים בלא שטר לית ליה קלא ממילא אלא אם כן יפשפשו ויתקרו הדבר: אינהו

עין משפט נר מצוה

קי א מיי' פ"ג מהלי' עדות הלכה ג סמג עשין קח טוש"ע ח"מ סי' ל סעיף כ:
קיא ב ג מיי' פ"ד מהלי' טוען הלכה יד סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמו סעיף יד:
קיב ד ה מיי' שם הלי' יג טוש"ע שם סעיף י:
קיג ו ז מיי' שם פ"ב הלכה ו סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קמד סעיף ב:
קיד ח מיי' פ"ל מהלי' מלוה הלכה ה סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קנו סעיף ג:

רבינו גרשום

חד אמר. עייל כותלו בשדה חבירו דתתי אוצייתא ברוחב ב' שורי' על פני כל השדה: אמר ליה דיל אהדר תרתי אוצייתא מנו תלת. דתרוייהו הני עדים מסהדי דתתי' אוצייתא עיילת בתוך שדהו וכבל תלתא איכא תרתי: אחת אומרת מנה ליה פלוני מפלוני ואחת אומרת מאתים מנה ונוטל מנה הכי נמי יש בכלל ג' אוצייתא תרתי ומהדר לי' [ותרתי]: א"ל. רב כהנא לר' יהודה והא מייתינא איגרתא ממערבא דלית הלכה' כר' שמעון בן אלעזר. דאפילו בית הלל מודו להיכא דאחד אומר מנה ואחד אומר מאתים דנחלקה עדותן ולא קא משלם אפילו מנה הכי נמי נחלקה עדותן: אמר ליה. אהדר מיד עד דתיתי איגרתא: בקשתא. שם מקום: בעיליתא. בעלייה: דדר בה. ההוא דזבנה אפי' חד זומא כדי לאמת דבריך ואוקמה בידך הואיל דאוחזת בה ד' שנין: חביבי. ר' חייא דודו: דאמרי ליה. ואי לא מיתי סהדי דדר בה ההוא דזבנה ליה חד זומא אמאי לא מוקמי בידיה וכי אין אדם עשוי לקנות מאחר בלילה ולמכור באותו הלילה ואמאי לא מוקמי בידיה הא הכא איכא למימר דבלילה זבנה מאחר ולאלתר מכרה ליה: וחזיתיה לדעתי'. שהבטתי מתוך דבריי דאי אמר ליה המחזיק קמיה דידי זבנה מינך ההוא שקניתיה ממנו מהימן: כוותיה דר' חייא. דאמר לעיל דצריך לאתויי סהדי דדר בה ההוא אפי' חד זומא הכי מסתברא. דקתני הבא מחמת ירושה והוא הדין מחמת לקיחה: הא ראיה. כל דהו בעי כהאי גונא: ולא ראיה בעי. דהואיל ובא מחמת ירושה אגן טענינן ליה: איבעיא אימא. משום הכי בעי ר' חייא ראיה גבי לוקח משום דלוקח שאני מירוש דלוקח לא שדי זוזי בכדי דהואיל ויהיב דמי מדקדק יפה דהוה דזבנה ניהליה דדייר ביה חד זומא והואיל שטרון מפלניא זבינתיה דזבנה מינך צריך למיתי ראיה דדר בה חד זומא ההוא דזבנה ניהליה אי לא מייתי ראיה לא מוקמינן לה בידיה: איבעיא להו נראה בו מהו. כלומר אית ליה סהדי דההוא דזבנה ליה היה איתחזי בההוא ביתא והוה אזיל לעיוני במצרי הבית כמה ארכו וכמה רחבו הוי מי אמרינן הואיל וקא מעיין הכי ודאי קני מהאי מערער לאוקמי ליה בידא דלוקח ודמי כמאן דדר בה חד זומא:

[1] ג"ל שיש בכלל מאתים מנה ונוטל מנה כו'.

מסורת הש"ס

[1] סנהדרין לח. מיר כ. ע"ש. [2] [סנהדרין כט.]. [3] [שבועות מח.]. [4] [לעיל כג. כ]. [5] [ל"ל דשיר לרעלא]. [6] רש"ל. [7] ל"ל והכא. [8] [ע' מכות י. ופסק רב נחמן הלכה כר' ומה"ע ופסקו כל הפיוסקים ורבי יוכן מלוה לתקן. והקרני רלס לומר של"ל אפילו לר"ל דפסק כוותיה דרבי נחמ. ועי' מהרש"ל ומלחמ"ה]. [9] [ע"ב מוס' סנהדרין לח. ד"ה שם"ש לוותרים].

הגהות הב"ח

(א) רש"ש ד"ה ואמרי ליה ומי שהלוהו שדר בכים: (ב) ר"ה אבל בחיים ומי' אינו צריך לטעון כלום: (ג) תוס' ד"ה אתא ומי' פליג נמי אר"ש בן אלעזר דהכא: (ד) בא"ד דהתם כיון דאין זה גוף ומי' דגוף הדבר שמעידין עליו הוא ד"ק: (ה) ר"ה נחלקה ומי' דהכא מייני כל"ל ותיכא מלי מחתן:

מוסף רש"י

נחלקה עדותן. שכיון שהאחד שקרן שוב אין כאן עדות [סנהדרין לא.]. יש בכלל מאתים מנה. שיהם מעידין על מנה ומאתים מנה אין מכחישין זה את זה [שם]. הבא משום ירושה אינו צריך טענה. אינו צריך לומר אתה מכרת לאבי, אלא לאיתי לאבי שהחזיק בה אלא בעבור אדם עליו [לעיל כג.].

רבינו גרשום (המשך)

אמר אביי היא היא. ודאי רמי כמאן דדר בה: רבא אמר. לא קנה לוקח דהואיל דלית ליה סהדי דדר בה ממש דעבד אינש דסייר ביתא דחבריה ולא זבין: ג' לקוחות מצטרפין. כגון שמכר שדה לאחד והחזיק בה שנה והלך זה שקנאה ומכר לשני והחזיק בה שנה והלך זה שני ומכרה לשלישי והחזיק בה שנה מצטרפין אלו ג' שנים ודמי כאילו שהחה ביד לוקח שלישי ג' שנים והחזיק בה: אמר רב וכולן בשטר. כלומר אם אלו לקוחות מכרה זה לזה בשטר ולא מיחה זה בשעת מכירה אין יכול שוב למחות משום השטר: קלא אית ליה. ואם איתא דשלו היא היה מוחה בשעת מכירה: עדים לית להו קלא. שאם מכרו זה לזה בעדים שלא בשטר ולא מיחה יכול שוב למחות דיכול למימר לא ידעתי במכירתם: דהאמר רב המוכר שדהו שלא בשטר גובה מנכסים משועבדים. שאם מכר שדהו בפני עדים לאחד באחריות ובא בעל חוב של מוכר ושרפה מן הלוקח גובה מנכסין משועבדים שאם מכר לאחרי כן שדה לאחר אחר שקבל לזה אחריות שמשועבד לפצותו גובה אותן משועבדין שמכר לאחרים בשיעור הקרקע שטרפה ממנו אלמא כיון דגובה מנכסין משועבדין ש"מ דקסבר רב בעדים

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com